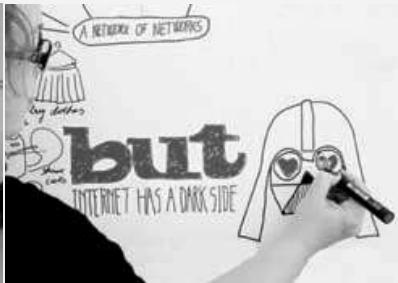


# ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ΕΝΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ  
ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΙΣΟΥΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΜΕΣΑ  
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ



ιδιότητα του πολίτη εκφοβισμός εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα  
εχθρικότητα ανεκτικότητα υπευθυνότητα αντιαθιγγανισμός αλληλεγγύη  
ξενοφοβία δικαιοσύνη έγκλημα σεβασμός σεξισμός διαφορετικότητα ρατσισμός  
ειρήνη εθνικισμός προκατάληψη συμμετοχή αντισημιτισμός ισότητα ομοφοβία  
ασφάλεια αξιοπρέπεια ισλαμοφοβία ελευθερία διάκριση δημοκρατία μίσος



NO HATE  
SPEECH  
MOVEMENT

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

## 5.6 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

### Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΜΙΣΟΥΣ

#### ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Μπορεί κανείς να εξετάσει τη σχέση ανάμεσα στη δημοκρατία και τη ρητορική μίσους από δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες. Από τη μία άποψη, η δημοκρατία μπορεί να θεωρηθεί ότι καθιστά πιο πιθανή τη ρητορική μίσους ή, ενδεχομένως, πιο δύσκολη να καταπολεμηθεί. Ο καλύτερος τρόπος να το δούμε αυτό είναι εάν φανταστούμε μια μη δημοκρατική κοινωνία με έντονη λογοκρισία: θεωρητικά, σε μια τέτοια κοινωνία, ίσως είναι δυνατόν να εξαλειφθεί η ρητορική μίσους, όπως και η διαδικτυακή ρητορική μίσους. Οτιδήποτε θεωρείται προσβλητικό σε άλλους θα μπορούσε να απαγορεύεται και τυχόν παραβιάσεις να τιμωρούνται αυστηρά. Όμως, μια τέτοια κοινωνία θα αντιμετώπιζε πολλά μειονεκτήματα λόγω της έλλειψης της ελευθερίας έκφρασης.

Σε μια δημοκρατία, όπου όλοι είναι ελεύθεροι να εκφράζουν τις απόψεις τους, είναι πιθανό ότι θα χρειαστεί να ακούσουμε απόψεις με τις οποίες δε συμφωνούμε. Κάποιες θα είναι εκνευριστικές, κάποιες ίσως σκληρές και εκνευριστικές και κάποιες ίσως υπερβαίνουν τα όρια και είναι βαθύτατα προσβλητικές, μέχρι και επικίνδυνες. Μια μικρή ποσότητα ρητορικής μίσους ενδεχομένως να είναι η αναπόφευκτη συνέπεια του να είμαστε σε θέση να εκφράζουμε ελεύθερα τις απόψεις μας και να λαμβάνονται υπόψη. Καμία δημοκρατία δεν είναι τέλεια!

#### ΕΜΠΛΟΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Ωστόσο, ένα από τα πλεονεκτήματα της δημοκρατίας και της ελευθερίας του λόγου είναι ότι ταυτόχρονα μας παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία για να αντιμετωπίσουμε τη ρητορική μίσους, ενδεχομένως με πιο αποτελεσματικό τρόπο, και σίγουρα με τρόπο που προφυλάσσει καλύτερα τις άλλες ελευθερίες. Από μια άλλη άποψη, επομένως, η ίδια η δημοκρατία αποτελεί την πιο υποσχόμενη ελπίδα για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, ενώ παράλληλα προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σε μια δημοκρατία που λειτουργεί σωστά, όπου οι άνθρωποι διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην προώθηση δικαιωμάτων και ελευθεριών που όλοι θεωρούν πολύτιμα, η άμυνα της κοινωνίας ενάντια στη ρητορική μίσους μπορεί να είναι πιο εκλεπτυσμένη και δυναμικά πολύ πιο ολοκληρωμένη από ό,τι θα ήταν η αυστηρή λογοκρισία. Εάν δε θεωρούμε ότι η παρακολούθηση της ρητορικής μίσους και η αντίδραση στα χειρότερα παραδείγματά της είναι αποκλειστικά καθήκον της κυβέρνησης ή μιας κάποιας «αστυνομίας του διαδικτύου», και εάν στην παρακολούθηση περιλαμβάνουμε και την παρακολούθηση της δικής μας συμπεριφοράς μαζί με των άλλων, λογικά θα μπορούσαμε να προφυλάξουμε το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και παράλληλα να εξασφαλίσουμε ότι όλοι οι άνθρωποι θα προστατεύονται από καταχρηστικές συμπεριφορές.

Η αποτελεσματική αντίδραση στη ρητορική μίσους εξαρτάται από την πλήρη κατανόηση όλων των πλεονεκτημάτων, των προκλήσεων και των απαιτήσεων μιας δημοκρατικής κοινωνίας, αλλά εξαρτάται επίσης και από την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων που απαρτίζουν την κοινωνία. Πολλές από τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να λειτουργήσει αποτελεσματικά μια δημοκρατία είναι οι ίδιες δεξιότητες που απαιτούνται για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους. Επίσης, η κατανόηση της αξίας της διαφορετικότητας και της δημοκρατικής συζήτησης μπορεί να βοηθήσει, ώστε οι συμμετέχοντες να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν εκφράσεις μισαλλοδοξίας ή μίσους.

## ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

(1) Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους.

(3) Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας.

Άρθρο 21, ΟΔΑΔ

«Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διενεργούν, κατά λογικά διαστήματα, εκλογές μυστικής ψηφοφορίας, υπό συνθήκες που επιτρέπουν την ελεύθερη έκφραση της λαϊκής θέλησης ως προς την εκλογή του νομοθετικού οργάνου».

Άρθρο 3, Πρωτόκολλο 1, ΕΣΔΑ

Παρότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργούν παρόμοιες υποχρεώσεις για όλες τις κυβερνήσεις ανά τον κόσμο, αυτό δε σημαίνει ότι οι νόμοι και η μορφή διακυβέρνησης πρέπει να είναι πανομοιότυπα σε κάθε χώρα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα επιτρέπουν τη χρήση πληθώρας διαφορετικών συστημάτων και τρόπων για την εξασφάλιση του σεβασμού των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ωστόσο, το Άρθρο 21 της ΟΔΑΔ (και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο 1 της ΕΣΔΑ) επισημαίνουν ότι δεν είναι αποδεκτή κάθε μορφή διακυβέρνησης. Τα κράτη φέρουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν ότι εκείνοι που καταρτίζουν τους νόμους εκπροσωπούν «τη λαϊκή θέληση». Με άλλα λόγια, μόνο ένα δημοκρατικό σύστημα συνάδει με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ένας λόγος που ισχύει αυτό αφορά τη σημασία της ανεξαρτησίας και της συμμετοχής ως θεμελιωδών αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

## ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Μια δημοκρατική μορφή διακυβέρνησης επιτρέπει σε όσους δεν κατέχουν θέση εξουσίας να ασκούν και αυτοί έλεγχο ως προς τους νόμους με τους οποίους καλούνται να συμμορφώνονται στη ζωή τους. Εύκολα γίνεται η συσχέτιση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, εφόσον τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μεγάλο βαθμό αφορούν τη δυνατότητα να διατηρούμε την προσωπική ανεξαρτησία των πράξεών μας, με άλλα

λόγια να μην υπόκεινται οι πράξεις μας σε αυθαίρετες παρεμβάσεις και να μην πρέπει να ζούμε σε ένα σύστημα που είναι σε βάρος των θεμελιωδών μας αναγκών.

Εντούτοις, και παρά τα πολλά πλεονεκτήματά της, η δημοκρατία από μερικές απόψεις είναι πιο απαιτητική μορφή διακυβέρνησης από τις άλλες εναλλακτικές. Είναι απαιτητική τόσο ως προς το τι πρέπει να κάνουμε, όσο και ως προς το τι πρέπει να ανεχόμαστε ή το πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε όταν δε συμφωνούμε με αποφάσεις ή απόψεις. Αυτό ισχύει εξίσου για τις αποφάσεις ή πράξεις των ανθρώπων στην εξουσία, αλλά και για τη συμπεριφορά άλλων ατόμων. Σε μια δημοκρατία, είμαστε όλοι σε κάποιο βαθμό υπεύθυνοι για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το σύστημα.

Ο κατάλογος που ακολουθεί περιλαμβάνει τις βασικές δεξιότητες ή πεδία κατανόησης που απαιτούνται προκειμένου η δημοκρατία να λειτουργεί αποτελεσματικά. Κάθε στοιχείο του καταλόγου είναι επίσης σημαντικό για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους.

## **ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ**

Μια κυβέρνηση δεν μπορεί να εκφράζει τη λαϊκή θέληση, εάν ο λαός της δεν εκφράζει τα θέλω του! Μπορούμε να έχουμε κυβερνήσεις εκπροσώπησης μόνο εάν όλοι γνωστοποιούν τη θέλησή τους. Προφανώς αυτό δε σημαίνει μόνο να ψηφίζουμε όποτε γίνονται εκλογές. Σημαίνει επίσης να μην αμελούμε να αντιδρούμε σε νέες πρωτοβουλίες, να ενημερώνουμε κοινοβουλευτικούς - ή άλλες αρχές - όταν κάτι δεν είναι ικανοποιητικό, να προτείνουμε αλλαγές, να ασκούμε πίεση για μεγαλύτερη προστασία, να απαιτούμε μεγαλύτερη διαφάνεια και ούτω καθ' εξής.

Και εάν η συμμετοχή των πολιτών είναι ουσιαστική για τη δημοκρατία, έτσι και οι κυβερνήσεις φέρουν την ευθύνη να εξασφαλίζουν ότι οι απόψεις των ανθρώπων μπορούν να ακούγονται. Για τον λόγο αυτό, η ελευθερία της έκφρασης πρέπει να είναι εγγυημένη, τουλάχιστον εφόσον οι εκφραζόμενες θέσεις δεν υπονομεύουν άλλες βασικές αξίες, ούτε απειλούν ομάδες ή άτομα.

## **ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ**

Για να είναι σε θέση να αντιδρούν στις αποφάσεις που γίνονται για λογαριασμό τους, οι άνθρωποι πρέπει επίσης να είναι ενήμεροι για τις αποφάσεις αυτές, όπως και για τους διαθέσιμους τρόπους με τους οποίους μπορούν να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί. Αυτό εγείρει απαιτήσεις τόσο από τα άτομα όσο και από τις κυβερνήσεις: οι κυβερνήσεις οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες, γι' αυτό και το δικαίωμα στην πληροφόρηση είναι τόσο σημαντικό κομμάτι της ελευθερίας της έκφρασης. Με τη σειρά τους, τα άτομα οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι ενημερώνονται ανελλιπώς και να πιέζουν τους ιθύνοντες να κοινοποιούν κάθε πληροφορία που δεν έχει δημοσιευτεί.

Ένας σημαντικός τομέας όπου το καλά ενημερωμένο κοινό είναι καθοριστικό είναι η γνώση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι κάτι που μπορεί να αφηθεί σε «επαγγελματίες» ακτιβιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ούτε είναι κάτι για το οποίο μπορούμε πάντα να εφησυχάζουμε ότι μεριμνά η κυβέρνηση! Κάθε άνθρωπος οφείλει να γνωρίζει τα βασικά πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και να διαδραματίζει ενεργό ρόλο, ώστε να διασφαλίζεται ότι πάντα τηρούνται.

## ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Κυβέρνηση εκπροσώπησης σχεδόν ποτέ δε σημαίνει ότι ικανοποιούνται όλες οι επιθυμίες ή απαιτήσεις όλων των ανθρώπων! Τα ανθρώπινα δικαιώματα επιδιώκουν να εξασφαλίζουν ότι καλύπτονται οι βασικές ανάγκες του κάθε ανθρώπου, σίγουρα, όμως, θα υπάρχει πληθώρα απόψεων όχι μόνο ως προς τις υπόλοιπες ανάγκες, αλλά ακόμα και ως προς τον καλύτερο τρόπο κάλυψης αυτών των βασικών αναγκών. Σε μια δημοκρατική κοινωνία αναπόφευκτα θα υπάρχουν διαφωνίες.

Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί έως ποιο σημείο πρέπει να ανεχόμαστε αποφάσεις με τις οποίες δεν συμφωνούμε. Όταν διακυβεύονται ανθρώπινα δικαιώματα, τότε η ανεκτικότητα είναι ανεπιθύμητη και είναι ζωτικής σημασίας οι υπαίτιοι να είναι και υπόλογοι. Θα υπάρξουν, ωστόσο, πολλές περιπτώσεις, καθώς και πολλές δημόσια εκφρασμένες απόψεις, που ενδεχομένως θα αποδοκιμάζουμε αλλά μπορεί, στο τέλος, να χρειαστεί να ζήσουμε με αυτές και να τις ανεχτούμε. Στην ισορροπία αυτή εγκύπτει περαιτέρω η ενότητα για την ελευθερία της έκφρασης.

## ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η ύπαρξή μας στον «πραγματικό» κόσμο υπάγεται σε διακυβέρνηση που ορίζεται από νόμους ή κανόνες σε πολλαπλά επίπεδα. Στον εργασιακό χώρο και σε «χώρους» που ανήκουν σε ιδιωτικές εταιρείες υπάρχουν ορισμένοι κανόνες. Οι τοπικές και κρατικές αρχές επιβάλλουν νόμους και κανονισμούς. Τέλος, διεθνείς ή περιφερειακοί οργανισμοί, όπως είναι ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης, έχουν θεσπίσει επιπρόσθετους νόμους, με τους οποίους οφείλουν να συμμορφώνονται οι κυβερνήσεις.

Καθώς πληθαίνουν οι διάφορες μορφές ανθρώπινης δραστηριότητας που λαμβάνουν χώρα στο διαδίκτυο, αρχίζουν να εγείρονται ερωτήματα ως προς τους κανόνες που διέπουν τη δραστηριότητα αυτή. Κάθε ιστότοπος έχει δικούς του κανόνες ή κώδικα συμπεριφοράς, ενώ το ίδιο ισχύει και για τους παρόχους φιλοξενίας: είναι ένα πλαίσιο παρόμοιο με τους νόμους που διέπουν τους ιδιωτικούς χώρους εκτός διαδικτύου. Κάποιες κυβερνήσεις έχουν νόμους που αφορούν τη διαδικτυακή δραστηριότητα, ενώ κάποιοι διεθνείς νόμοι, ιδίως αυτοί που διέπουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επεκτείνονται και στο διαδίκτυο. Ωστόσο, πλέον ολοένα αυξάνει η κατανόηση ότι ίσως υπάρχει ανάγκη για γενικές αρχές και κανονισμούς, που να εξασφαλίζουν ότι οι χρήστες του διαδικτύου είναι κατάλληλα προστατευμένοι κατά τη δραστηριότητά τους στο διαδίκτυο. Το ερώτημα ως προς το ποιες θα πρέπει να είναι οι αρχές αυτές και πώς θα μπορέσουν να εφαρμοστούν αποτελεί το αντικείμενο της «διακυβέρνησης του διαδικτύου». Η διακυβέρνηση του διαδικτύου είναι ιδιαίτερα σημαντική σε συνάρτηση με τη διαδικτυακή ρητορική μίσους, καθώς σε μερικές χώρες, κυρίως στις ΗΠΑ, υπάρχουν ισχυρές δικλείδες προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης. Δεδομένου ότι πολλοί ιστότοποι στο διαδίκτυο έχουν την έδρα τους στις ΗΠΑ, μπορεί να αποβεί εξαιρετικά δύσκολη η αντίδραση ακόμα και στα πιο βίαια και καταχρηστικά παραδείγματα διαδικτυακής ρητορικής μίσους.

## ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η προστασία και η διατήρηση του διαδικτύου χωρίς να πλήττεται η λειτουργία του είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της άσκησης στο διαδίκτυο των Άρθρων 10 και 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Παράλληλα, η ελευθερία συνοδεύεται από την ανάγκη να ενημερώνονται οι πολίτες, ώστε να μπορούν να συναλλάσσονται υπεύθυνα με υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω διαδικτύου. Προκειμένου οι άνθρωποι να εμπιστεύονται το διαδίκτυο, είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρχει προστασία των προσωπικών δεδομένων και σεβασμός της ιδιωτικότητας.

*Από τη Στρατηγική Διακυβέρνησης του Διαδικτύου του Συμβουλίου της Ευρώπης*

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ασχοληθεί εκτενώς με το θέμα της διακυβέρνησης του διαδικτύου. Το 2007, η Επιτροπή Υπουργών συνέταξε μια Σύσταση που ανέφερε ότι «οι άνθρωποι έχουν την εύλογη προσδοκία οι υπηρεσίες του διαδικτύου να είναι προσβάσιμες και προσιτές, ασφαλείς, αξιόπιστες και συνεχείς (CM/Rec (2007)16). Το 2012, τα 47 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησαν μια Στρατηγική Διακυβέρνησης του Διαδικτύου «για την προστασία και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας στο διαδίκτυο». Η Στρατηγική προτείνει ένα πλαίσιο συνεργασίας, προκειμένου τα κράτη μέλη να διατηρούν ένα παγκόσμιο, σταθερό και ανοικτό διαδίκτυο ως μέσο διαφύλαξης της ελευθερίας της έκφρασης και της πρόσβασης στην πληροφορία. Υπάρχει ειδική ενότητα της Στρατηγικής αφιερωμένη στην προστασία και ενδυνάμωση των παιδιών και των νέων ανθρώπων. Η ασφάλεια, αξιοπρέπεια και ιδιωτικότητα των παιδιών και των νέων ανθρώπων στο διαδίκτυο αναγνωρίζονται ως «υψίστης σημασίας».

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (κατά τη σύνταξη του παρόντος) προετοιμάζει μια «Επιτομή των Δικαιωμάτων των Χρηστών του Διαδικτύου» (Compendium on the Rights of Internet Users), όπου, μεταξύ άλλων, θα εξετάζει τις προσδοκίες ως προς την προσβασιμότητα, την οικονομική προσιτότητα, την ασφάλεια, την αξιοπιστία και τη συνέχεια των υπηρεσιών του διαδικτύου. Εδώ θα πρέπει να συμπεριληφθεί η καλύτερη κατανόηση και η αποτελεσματική άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε αποτελεσματικά διορθωτικά μέσα.

### Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

Ο ρόλος των ίδιων των χρηστών είναι επίσης καθοριστικής σημασίας για τον προσδιορισμό του τρόπου λειτουργίας του διαδικτύου. Ένα «δημοκρατικό» διαδίκτυο προϋποθέτει και μια κοινότητα χρηστών του διαδικτύου που να είναι «πολίτες του διαδικτύου», δηλαδή να συμμετέχουν στη διαμόρφωση προτύπων και κανόνων επικοινωνίας και να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οφείλει να λειτουργεί το διαδίκτυο. Ένα παράδειγμα για το πώς θα μπορούσε να γίνεται αυτό θα μπορούσε να είναι ο ρόλος που έπαιξαν ΜΚΟ και κινήματα πολιτών στην καταψήφιση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της ACTA (Εμπορική Συμφωνία

κατά της Παραποίησης), μιας διεθνούς συμφωνίας που αποσκοπούσε στην ενίσχυση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο λόγος που καταψηφίστηκε η συμφωνία ήταν ότι απειλούσε πολλές ατομικές ελευθερίες και ανθρώπινα δικαιώματα.

### **ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ**

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι νέοι άνθρωποι θα αναλάβουν ενεργό ρόλο, ώστε να επηρεάζουν τον τρόπο λειτουργίας του διαδικτύου, είναι σημαντικό να προβληθούν τα εξής μηνύματα:

- Οι χρήστες του διαδικτύου δεν είναι απλά καταναλωτές! Διαθέτουν δύναμη και μπορούν να την αξιοποιήσουν αναλαμβάνοντας έναν πιο ενεργό ρόλο για τη διαμόρφωση των μέτρων, μέσα από τα οποία το διαδίκτυο θα προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα: αυτό μπορούν να το επιτύχουν με εκστρατείες, αλλά και με τον τρόπο που οι νέοι/νέες, ως χρήστες του διαδικτύου, συμπεριφέρονται διαδικτυακά ο ένας στον άλλο.
- Οι χρήστες του διαδικτύου έχουν ανάγκη να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματά τους στο διαδίκτυο. Για να είναι σίγουρο ότι θα συμβαίνει αυτό, είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τα δικαιώματα αυτά και να αντιστέκονται σε τυχόν καταχρήσεις τους.
- Το διαδίκτυο είναι ένας χώρος, η δυναμική αρχιτεκτονική του οποίου παραμένει ένα εξελισσόμενο τοπίο. Αφήνει περιθώρια για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά μπορεί να αποτελέσει και όχημα για την κινητοποίηση κοινοτήτων, ώστε να επιδιώξουν την καλύτερη προστασία τους.
- Τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι, όπως και οι άλλοι χρήστες, χρειάζονται την υποστήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική χρήση του διαδικτύου.
- Παρότι υπάρχουν ισχυρά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, που επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση του διαδικτύου, αυτοί που το χρησιμοποιούν θα πρέπει να κατοχυρώσουν το δικαίωμά τους να καταστήσουν τον κόσμο του διαδικτύου έναν δημόσιο χώρο, όπου ισχύουν οι αρχές, οι αξίες και οι πρακτικές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Τα παιδιά και οι νέοι άνθρωποι θα πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζουν και να μαθαίνουν πώς και από ποιον κυβερνάται το διαδίκτυο, στα πλαίσια της μόρφωσής τους ως πολίτες δημοκρατικής κοινωνίας. Η διαφάνεια και η υποχρέωση λογοδοσίας είναι επομένως ιδιαίτερα σημαντικές για τη διακυβέρνηση του διαδικτύου, όπως είναι και οι τρόποι που οι νέοι/νέες μπορούν να επηρεάσουν ουσιαστικά τη διακυβέρνηση του διαδικτύου ή τουλάχιστον του δημοσίου τμήματος του διαδικτύου.